

BİR RİSALE-İ NUR DERSİ

SABIR VE DUA

Bediüzzaman Said Nursi tarafından yazılan Risale-i Nur adlı Kur'an tefsirinin Lemalar adlı kitabında yer alan bu ders; Hazret-i Eyyüb aleyhisselâmın münâcat-ı meşhuresini beyan eder. اِذْ نَادَى رَبَّهُمْ اَنْزَلْنَاهُ مَسَّ سُنْدِي الضُّرُّ وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ âyetinin mühim bir sırrını ve azîm bir hakikatini **beş nükte** ile tefsir edip, bütün musibetzedelere manevî bir tiryak ve gayet nâfi' bir ilaç hükmünde bir risaledir. Bu risale, maddî musibetleri ehl-i iman için musibetlikten çıkarıyor. Asıl ehemmiyetli musibet, kalbe ve ruha gelen dalalet musibetleri olduğunu beyan ettiği gibi; musibetzedelerin ömür dakikaları ehl-i sabır ve şükür hakkında ibadet saatleri hükmüne geçip şekva kapısını kapar, daima şükür kapısını açar bir risaledir.

İkinci Lem'a

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ اِذْ نَادَى رَبَّهُمْ اَنْزَلْنَاهُ مَسَّ سُنْدِي الضُّرُّ وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ Sabır kahramanı Hazret-i Eyyüb aleyhisselâmın şu münâcatı hem mücerreb hem tesirlidir. Fakat âyetten iktibas suretinde bizler münâcatımızda رَبِّ اَنْزِلْنَاهُ مَسَّ سُنْدِي الضُّرُّ وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ demeliyiz. Hazret-i Eyyüb aleyhisselâmın meşhur kıssasının hülâsası şudur ki:

Pek çok yara bere içinde epey müddet kaldığı halde, o hastalığın azîm mükâfatını düşünerek kemal-i sabırla tahammül edip kalmış. Sonra yaralarından tevellüd eden kurtlar, kalbine ve diline iliştigi zaman, zikir ve marifet-i İlahiyenin mahalleri olan kalp ve lisanına iliştikleri için o vazife-i ubudiyete hâle gelir düşüncesiyle kendi istirahatı için değil belki ubudiyet-i İlahiye için demiş: "Yâ Rab! Zarar bana dokundu, lisanen zikrime ve kalben ubudiyetime hâle veriyor." diye münâcat edip Cenab-ı Hak o hâlis ve safi, garazsız, lillah için o münâcatı gayet hârika bir surette kabul etmiş. Kemal-i âfiyetini ihsan edip enva-ı merhametine mazhar eylemiş. İşte bu Lem'a'da **beş nükte** var.

Birinci Nükte

Hazret-i Eyyüb aleyhisselâmın zahirî yara hastalıklarınının mukabili, bizim bâtinî ve ruhî ve kalbî hastalıklarımız vardır. İç dışa, dış içe bir çevrilsek, Hazret-i Eyyüb'den daha ziyade yaralı ve hastalıklı görüneceğiz. Çünkü işlediğimiz her bir günah, kafamıza giren her bir

şüphe, kalp ve ruhumuza yaralar açar. Hazret-i Eyyüb aleyhisselâmın yaraları, kısacık hayat-ı dünyeviyesini tehdit ediyordu. Bizim manevî yaralarımız, pek uzun olan hayat-ı ebediyemizi tehdit ediyor. O münâcat-ı Eyyübiyeye, o Hazretten bin defa daha ziyade muhtacız. Bâhusus nasıl ki o Hazretin yaralarından neş'et eden kurtlar, kalp ve lisanına ilişmişler; öyle de bizleri, günahlardan gelen yaralar ve yaralardan hasıl olan vesveseler, şüpheler (neûzü billah) mahall-i iman olan bâtın-ı kalbe ilişip imanı zedeler ve imanın tercümanı olan lisanın zevk-i ruhanîsine ilişip zikirten nefretkârane uzaklaştırarak susturuyorlar.

Evet, günah kalbe işleyip siyahlandıra siyahlandıra tâ nur-u imanı çıkarıncaya kadar katılaştırıyor. Her bir günah içinde küfre gidecek bir yol var. O günah istiğfar ile çabuk imha edilmezse kurt değil belki küçük bir manevî yılan olarak kalbi ısırıyor.

Mesela, utandıracak bir günahı gizli işleyen bir adam, başkasının ıttılaından çok hicab ettiği zaman, melaike ve ruhaniyatın vücudu ona çok ağır geliyor. Küçük bir emare ile onları inkâr etmek arzu ediyor. Hem mesela, cehennem azabını intac eden büyük bir günahı işleyen bir adam, cehennemin tehdidatını işittikçe istiğfar ile ona karşı siper almazsa bütün ruhuyla cehennemin ademini arzu ettiğinden, küçük bir emare ve bir şüphe, cehennemin inkârına cesaret veriyor.

Hem mesela, farz namazını kılmayan ve vazife-i ubudiyeti yerine getirmeyen bir adamın küçük bir âmirinden küçük bir vazifesizlik yüzünden aldığı tekdirden müteessir olan o adam, Sultan-ı ezel ve ebed'in mükerrer emirlerine karşı farzında yaptığı bir tembellik, büyük bir sıkıntı veriyor ve o sıkıntından arzu ediyor ve manen diyor ki: "Keşke o vazife-i ubudiyeti bulunmasa idi." Ve bu arzudan bir manevî adâvet-i İlahiyeyi işmam eden bir inkâr arzusu uyanır. Bir şüphe, vücut-u İlahiyeye dair kalbe gelse kat'î bir delil gibi ona yapışmaya meyleder. Büyük bir helâket kapısı ona açılır. O bedbaht bilmiyor ki inkâr vasıtasıyla, gayet cüz'î bir sıkıntı vazife-i ubudiyetten gelmeye mukabil, inkârda milyonlar ile o sıkıntından daha müthiş manevî sıkıntılara kendini hedef eder. Sineğin ısırmasından kaçıp yılanın ısırmasını kabul eder. Ve hâkeza... Bu üç misale kıyas edilsin ki بَلِّ سِرِّ رَانَ عِلْمِي قُلُوبِهِمْ °

İkinci Nükte

Yirmi Altıncı Söz'de sırr-ı kadere dair beyan edildiği gibi musibet ve hastalıklarda insanların şekvaya üç vecihle hakları yoktur.

Birinci Vecih: Cenab-ı Hak, insana giydirdiği vücut libasını sanatına mazhar ediyor. İnsanı bir model yapmış, o vücut libasını o model üstünde keser, biçer, tebdil eder, tağyir eder; muhtelif esmasının cilvesini gösterir. Şâfî ismi hastalığı istediği gibi Rezzak ismi de açlığı iktiza ediyor. Ve hâkeza... مَالِكُ الْمُلْكِ بِتَصَرُّفٍ فِي مَلِكِهِ كَيْفَ يَشَاءُ °

İkinci Vecih: Hayat musibetlerle, hastalıklarla tasaffi eder, kemal bulur, kuvvet bulur, terakki eder, netice verir, tekemmül eder; vazife-i hayatiyeyi yapar. Yeknesak istirahat döşeğindeki hayat, hayr-ı mahz olan vücuddan ziyade, şerr-i mahz olan ademe yakındır ve ona gider.

Üçüncü Vecih: Şu dâr-ı dünya, meydan-ı imtihandır ve dâr-ı hizmettir; lezzet ve ücret ve mükâfat yeri değildir. Madem dâr-ı hizmettir ve mahall-i ubudiyettir; hastalıklar ve musibetler, dinî olmamak ve sabretmek şartıyla o hizmete ve o ubudiyete çok muvafık

oluyor ve kuvvet veriyor. Ve her bir saati, bir gün ibadet hükmüne getirdiğinden şekva değil, şükretmek gerektir.

Evet, ibadet iki kısımdır: Bir kısmı müsbet, diğeri menfî. Müsbet kısmı malûmdur. Menfî kısmı ise hastalıklar ve musibetlerle musibettede zaafını ve aczini hissedip Rabb-i Rahîm'ine ilticakârane teveccüh edip, onu düşünüp, ona yalvarıp hâlis bir ubudiyet yapar. Bu ubudiyete riya giremez, hâlistir. Eğer sabretse, musibetin mükâfatını düşünse, şükretse o vakit her bir saati bir gün ibadet hükmüne geçer. Kısacık ömrü uzun bir ömür olur. Hattâ bir kısmı var ki bir dakikası bir gün ibadet hükmüne geçer. Hattâ bir âhiret kardeşim, Muhacir Hâfız Ahmed isminde bir zatın müthiş bir hastalığına ziyade merak ettim. Kalbime ihtar edildi: "Onu tebrik et. Her bir dakikası bir gün ibadet hükmüne geçiyor." Zaten o zat sabır içinde şükrediyordu.

Üçüncü Nükte

Bir iki Söz'de beyan ettiğimiz gibi: Her insan geçmiş hayatını düşünse kalbine ve lisanına ya "âh" veya "oh" gelir. Yani ya teessüf eder, ya "Elhamdülillah" der.

Teessüfü dedirten, eski zamanın lezaizinin zeval ve firakından neş'et eden manevî elemelerdir. Çünkü zeval-i lezzet elemeldir. Bazen muvakkat bir lezzet, daimî elem verir. Düşünmek ise o elemi deşiyor, teessüf akıtıyor.

Eski hayatında geçirdiği muvakkat âlâmın zevalinden neş'et eden manevî ve daimî lezzet "Elhamdülillah" dedirtir. Bu fitrî haletle beraber, musibetlerin neticesi olan sevap ve mükâfat-ı uhreviye ve kısa ömrü, musibet vasıtasıyla uzun bir ömür hükmüne geçmesini düşünse sabırdan ziyade, şükreder. اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰى كُلِّ حَالٍ سَوٰى الدَّمْعِ وَالصَّلٰلِ demesi iktîza eder. Meşhur bir söz var ki: "Musibet zamanı uzundur." Evet, musibet zamanı uzundur. Fakat örf-ü nâsta zannedildiği gibi sıkıntılı olduğundan uzun değil belki uzun bir ömür gibi hayatî neticeler verdiği için uzundur.

Dördüncü Nükte

Yirmi Birinci Söz'ün Birinci Makam'ında beyan edildiği gibi: Cenab-ı Hakk'ın insana verdiği sabır kuvvetini evham yolunda dağıtmazsa, her musibete karşı kâfi gelebilir. Fakat vehmin tahakkümüyle ve insanın gafletiyle ve fâni hayatı bâki tevehhüm etmesiyle, sabır kuvvetini mazi ve müstakbele dağıtıp hal-i hazırdaki musibete karşı sabrı kâfi gelmez, şekvaya başlar. Âdeta (hâşâ) Cenab-ı Hakk'ı insanlara şekva eder. Hem çok haksız bir surette ve divanecesine şekva edip sabırsızlık gösterir. Çünkü geçmiş her bir gün, musibet ise zahmeti gitmiş, rahatı kalmış; elemi gitmiş, zevalindeki lezzet kalmış; sıkıntısı geçmiş, sevabı kalmış. Bundan şekva değil belki mütelezzizane şükretmek lâzım gelir. Onlara küsmek değil, bilakis muhabbet etmek gerektir. Onun o geçmiş fâni ömrü, musibet vasıtasıyla bâki ve mesud bir nevi ömür hükmüne geçer. Onlardaki âlâmı vehim ile düşünüp bir kısım sabrını onlara karşı dağıtmak, divaneliktir.

Amma gelecek günler ise madem daha gelmemişler; içlerinde çekeceği hastalık veya musibeti şimdiden düşünüp sabırsızlık göstermek, şekva etmek, ahmaklıktır. "Yarın, öbür gün aç olacağım, susuz olacağım." diye bugün mütemadiyen su içmek, ekmek yemek, ne kadar ahmakçasına bir divaneliktir. Öyle de gelecek günlerdeki, şimdi adem olan musibet ve hastalıkları düşünüp şimdiden onlardan müteellim olmak, sabırsızlık göstermek, hiçbir mecburiyet olmadan kendi kendine zulmetmek öyle bir belâhettir ki hakkında şefkat ve merhamet liyakatini selbediyor.

Elhasıl: Nasıl şükür, nimeti ziyadeleştiriyor; öyle de şekva, musibeti ziyadeleştirir hem merhamete liyakati selbeder.

Birinci Harb-i Umumî'nin birinci senesinde, Erzurum'da mübarek bir zat müthiş bir hastalığa giriftar olmuştu. Yanına gittim, bana dedi: "Yüz gecedir ben başımı yastığa koyup yatamadım." diye acı bir şikayet etti. Ben çok acıdım. Birden hatırıma geldi ve dedim:

Kardeşim, geçmiş sıkıntılı yüz günün şimdi sürurlu yüz gün hükmündedir. Onları düşünüp şekva etme, onlara bakıp şükret. Gelecek günler ise madem daha gelmemişler. Rabb'in olan Rahmanı'r-Rahîm'in rahmetine itimat edip dövülmeden ağlama, hiçten korkma, ademe vücud rengi verme. Bu saati düşün, sendeki sabır kuvveti bu saate kâfi gelir. Divane bir kumandan gibi yapma ki sol cenah düşman kuvveti, onun sağ cenahına iltihak edip ona taze bir kuvvet olduğu halde, sol cenahındaki düşmanın sağ cenahı daha gelmediği vakitte, o tutar, merkez kuvvetini sağa sola dağıtıp merkezi zayıf bırakıp, düşman edna bir kuvvet ile merkezi harap eder. Dedim: Kardeşim, sen bunun gibi yapma, bütün kuvvetini bu saate karşı tahşid et. Rahmet-i İlahiyeyi ve mükâfat-ı uhreviyeyi ve fâni ve kısa ömrünü, uzun ve bâki bir surete çevirdiğini düşün. Bu acı şekva yerinde ferahlı bir şükret.

O da tamamıyla bir ferah alarak: "Elhamdülillah" dedi "Hastalığım ondan bire indi."

Beşinci Nükte

Üç meseledir.

Birinci Mesele: Asıl musibet ve muzır musibet, dine gelen musibettir. Musibet-i diniyeden her vakit dergâh-ı İlahiyeye iltica edip feryat etmek gerektir. Fakat dinî olmayan musibetler, hakikat noktasında musibet değildirler. Bir kısmı ihtar-ı Rahmanîdir. Nasıl ki çoban, gayrın tarlasına tecavüz eden koyunlarına taş atıp onlar o taştan hissederler ki zararlı işten kurtarmak için bir ihtardır, memnunane dönerler. Öyle de çok zahirî musibetler var ki İlahî birer ihtar, birer ikazdır ve bir kısmı keffaretü'z-zünubdur ve bir kısmı gafleti dağıtıp, beşerî olan aczini ve zaafını bildirerek bir nevi huzur vermektir.

Musibetin hastalık olan nev'i, sâbıkan geçtiği gibi o kısım, musibet değil belki bir iltifat-ı Rabbanîdir, bir tathirdir. Rivayette vardır ki: "Ermiş bir ağacı silkmekle nasıl meyveleri düşüyor, sıtmanın titremesinden günahlar öyle dökülüyor."

Hazret-i Eyyüb aleyhisselâm münâcatında istirahat-i nefsi için dua etmemiş, belki zikr-i lisanî ve tefekkür-ü kalbîye mani olduğu zaman ubudiyet için şifa talep eylemiş. Biz, o münâcat ile –birinci maksadımız– günahlardan gelen manevî, ruhî yaralarımızın şifasını niyet etmeliyiz. Maddî hastalıklar için ubudiyete mani olduğu zaman iltica edebiliriz. Fakat muterizane, müştekiyane bir surette değil belki mütezellilane ve istimdakârane iltica edilmeli.

Madem onun rububiyetine razıyız, o rububiyeti noktasında verdiği şeye rıza lâzım. Kaza ve kaderine itirazı işmam eder bir tarzda "Âh! Of!" edip şekva etmek; bir nevi kaderi tenkittir, rahîmiyetini ittihamdır. Kaderi tenkit eden, başını örse vurur, kırar. Rahmeti ittiham eden, rahmetten mahrum kalır. Kırılmış el ile intikam almak için o eli istimal etmek, nasıl kırılmasını tezyid ediyor. Öyle de musibete giriftar olan adam, itirazkârane şekva ve merakla onu karşılamak, musibeti ikileştiriyor.

İkinci Mesele: Maddî musibetleri büyük gördükçe

büyür, küçük gördükçe küçülür. Mesela, gecelerde insanın gözüne bir hayal ilişir. Ona ehemmiyet verdikçe şişer, ehemmiyet verilmezse kaybolur. Hücum eden arılara iliştikçe fazla tehacüm göstermeleri, lâkayt kaldıkça dağılmaları gibi; maddî musibetlere de büyük nazarıyla ehemmiyetle baktıkça büyür. Merak vasıtasıyla o musibet cesetten geçerek kalpte de kökleşir, bir manevî musibeti dahi netice verir; ona istinad eder, devam eder. Ne vakit o merakı, kazaya rıza ve tevekkül vasıtasıyla izale etse bir ağacın kökü kesilmesi gibi maddî musibet, hafifleşe hafifleşe kökü kesilmiş ağaç gibi kurur, gider. Bu hakikati ifade için bir vakit böyle demiştim:

Bırak ey bîçare feryadı, beladan kıl tevekkül.

Zira feryat bela-ender, hata-ender beladır bil.

Eğer bela vereni buldunsa safa-ender, atâ-ender beladır bil.

Eğer bulmazsan bütün dünya cefa-ender, fena-ender beladır bil.

Cihan dolu bela başında varken ne bağırırısın küçük bir beladan, gel tevekkül kıl!

Tevekkül ile bela yüzünde gül, tâ o da gülsün. O güldükçe küçülür, eder tebeddül.

Nasıl ki mübarezede müthiş bir hasma karşı gülmekle; adâvet musalahaya, husumet şakaya döner; adâvet küçülür, mahvolur. Tevekkül ile musibete karşı çıkmak dahi öyledir.

Üçüncü Mesele: Her zamanın bir hükmü var. Şu gaflet

zamanında musibet şeklini değiştirmiş. Bazı zamanda ve bazı eşhastâ bela, bela değil belki bir lütf-u İlahîdir. Ben şu zamandaki hastalıklı ve sair musibetzedeleri (fakat musibet, dine dokunmamak şartıyla) bahtiyar gördüğümünden, hastalık ve musibet aleyhtarını bulunmak hususunda bana bir fikir vermiyor. Ve bana, onlara acımak hissini îras etmiyor. Çünkü hangi bir genç hasta yanıma gelmiş ise görüyorum, emsallerine nisbeten bir derece vazife-i diniyeye ve âhirete karşı merbutiyeti var. Ondandır ki öyleler hakkında o nevi hastalıklar musibet değil, bir nevi nimet-i İlahiyedir. Çünkü çendan o hastalık onun dünyevî, fânî, kısacık hayatına bir zahmet îras ediyor. Fakat onun ebedî hayatına faydası dokunuyor, bir nevi ibadet hükmüne geçiyor. Eğer sıhhat bulsa, gençlik sarhoşluğuyla ve zamanın sefahetiyle elbette hastalık haletini muhafaza edemeyecek, belki sefahete atılacak.

Hâtîme

Cenab-ı Hak hadsiz kudret ve nihayetsiz rahmetini göstermek için insanda hadsiz bir acz, nihayetsiz bir fakr derceylemiştir. Hem hadsiz nukuş-u esmasını göstermek için insanı öyle bir surette halk etmiş ki hadsiz cihetlerle elemeler aldığı gibi hadsiz cihetlerle de lezzetler alabilir bir makine hükmünde yaratmış. Ve o makine-i insaniyede yüzer âlet var. Her birinin eleme ayrı, lezzeti ayrı, vazifesi ayrı, mükâfatı ayrıdır. Âdeta insan-ı ekber olan âlemde tecelli eden bütün esma-i İlahiye, bir âlem-i asgar olan insanda dahi o esmanın umumiyetle cilveleri var. Bunda sıhhat ve âfiyet ve lezaiz gibi nâfi' emirler, nasıl şükürü dedirtir, o makineyi çok cihetlerle vazifelerine sevk eder. İnsan da bir şükür fabrikası gibi olur.

Öyle de musibetlerle, hastalıklarla, âlâm ile sair müheyyic ve muharrik arızalar ile o makinenin diğer çarklarını harekete getirir, tehyc eder. Mahiyet-i insaniyede munderic olan acz ve zaaf ve fakr madenini işlettiriyor. Bir lisan ile değil belki her bir azanın lisanıyla bir iltica, bir istimdad vaziyeti verir. Güya insan o arızalar ile ayrı ayrı binler kalemi tazammun eden müteharrik bir kalem olur.

Sahife-i hayatında veyahut Levh-i Misalî'de mukadderat-ı hayatını yazar, esma-i İlahiyeye bir ilanname yapar ve bir kaside-i manzume-i Sühbaniye hükmüne geçip, vazife-i fıtratını îfa eder.

AKTİF KAYNAK LINK: <http://www.hizmetvakfi.org/risaleinur/>